

po 8 odd. ima 35 šol po 15 odd. imajo 3 šole
po 9 odd. ima 26 šol po 16 odd. imajo 2 šole
po 10 odd. ima 33 šol po 17 odd. imajo 3 šole
po 11 odd. ima 17 šol po 18 odd. ima 1 šola
po 12 odd. ima 11 šol po 20 odd. ima 1 šola
po 13 odd. ima 9 šol po 21 odd. ima 1 šola
po 14 odd. ima 5 šol po 22 odd. ima 1 šola

V zgornjih razpredelnicah se ne ujemata število šol z 1 temeljnim oddelkom in število šol z 1 oddelkom zato, ker so 3 šole, ki imajo slovenski in manjšinski oddelek. Podobno velja tudi za šole z 2 in več temeljnimi oddelki.

V ljudskih šolah je vseh oddelkov 4135. Otroški vrtci imajo 81 oddelkov, zavetišča pa 33 oddelkov. Vse ljudskošolske enice imajo torej skupaj 4249 oddelkov. Med temi je specialnih oddelkov 73 (za slepe 3, za gluhe 12, za manjnadarjene 55, v deškem vzgajališču 2 in v gozdni šoli 1).

V času od 1. novembra 1938. do 1. novembra 1939. je bilo na novo ustanovljenih 114 oddelkov ljudske šole in 1 oddelk otroškega vrtca, ukinjenih pa 31 oddelkov in 1 oddelk otroškega vrtca. Skupaj je torej vseh oddelkov letos 83 več kot lani. Predvidenih je še nekaj razširitev šol, kar se bo zgodilo v zakonitem roku med 1. majem in 31. oktobrom, če bodo seveda do tedaj izpolnjeni vsi potrebni pogoji za to.

Vse ljudske šole, vrtci in zavetišča imajo 2937 učilnic (od lani + 68), manjka jih torej 1312. V zasebnih šolah jih je 69. Zaradi pomanjkanja učilnic se mora v mnogih šolah vršiti menjalni dopoldanski in popoldanski pouk, kar močno ovira redno šolsko delo in onemogoča temeljito zračenje in čiščenje učnih prostorov. Pozimi se mora pouk marsikje zaradi kratkega dneva predčasno končati.

Učiteljstvo.

Dočim je bilo lani 4377 učnih oseb, jih je bilo letos na dan 1. novembra 1939. — 4332 (od lani — 45), in sicer 1509 učiteljev in 2823 učiteljic. Med letom je bilo namreč 39 učiteljev prevedenih v šolsko upravno službo za šolske referente in šolske tajnike. V skupnem številu učiteljstva tudi ni všteti 36 nadzornikov in 1 v d. nadzornika. S temi vred bi bilo letos 31 učnih oseb več kot lani. To število se je v teku novembra in decembra še nekoliko dvignilo zaradi novih postavitev učiteljskih abiturientov (ok. 30).

V številu 4332 je všteti 9 kontraktualcev in 33 dnevničarjev.

Dodeljenih je kraljevski banski upravi 34 učiteljev oziroma učiteljic, sreskim načelstvom 28, gospodinjstvom 14, Glasbeni Maticama in Ljubljani in Mariboru 4, kazniški šoli v Mariboru 1, kralj. konzultatu v Celovcu 1, izseljencem 3, meščanskim šolam 88, gimnazijam 5; skupaj 178 učnih oseb. V višjih pedagoških šolah študira 36 učnih oseb, a v tečaju za obvezno telesno vzgojo 7. Z ljudskih šol je torej skupaj oddelčenih 221 učnih oseb.

Če prištejemo tej vsoti 221 še 26 učnih oseb, ki vrše službo v zavetiščih, 31 državnih veroučiteljev, 10 predmetnih učiteljev, 68 otroških vrtnaric, 58 učiteljic ženskih ročnih del, dalje 11 šolskih upraviteljev, ki so oproščeni razrednega pouka zaradi velikega števila oddelkov in poverjenih jim šolam, t. j. 204, kar da skupaj 425 učnih oseb, ki ne poučujejo v svojih oddelkih, tedaj vidimo, da poučuje v oddelkih le 3907 učiteljev oziroma učiteljic. Ker pa je vseh oddelkov 4135, manjka še 228 oddelkovnih učiteljev.

To pomanjkanje bo zelo občutno še nekaj let, zakaj vsi dosedaj še na službo čakajoči abiturienti in abiturientke so že nastavljeni, konec tekočega šolskega leta pa bo prišlo z učiteljske kvečume do 40 novih učnih moči. Zaradi tega bo potrebna nova revizija števila oddelkov in posameznih šolam.

V času od 1. novembra 1938. do 1. novembra 1939. je bilo poleg 14 bivših učiteljev (11 reaktiviranih, 3 po vrnitvi od vojakov) in 4 kontraktualcev sprejetih v državno službo še 192 abiturientov in abiturientk; od teh je

bilo postavljenih v dravsko banovino 169 (43 moških in 126 žensk), v druge banovine pa 23 (20 moških in 3 ženske).

Ostavko na državno službo je podalo v tem času 22 učnih oseb (6 moš. in 16 žensk), umrlo jih je 18, upokojenih pa je bilo 75 učnih oseb.

Premestitev po prošnji je bilo skupaj 406, po službeni potrebi 48, po kazni 5.

Učenci.

V začetku šolskega leta 1939/40. je bilo v ljudskih šolah 185.824 otrok (93.222 učencev in 92.602 učenki), med temi v zavodih za defektne otroke in v pomožnih oddelkih 739 (439 dečkov in 300 deklic); v otroških vrtcih je bilo 2249 otrok (1067 dečkov in 1182 deklic); v vseh skupaj 188.812. Od teh je Jugoslovancev 186.196, Nemcev 2036, Madžarov 481, drugih 99. Lani je bilo vseh otrok v ljudskošolskih enicah 188.136, letos torej 676 več. Na oddelke ljudske šole odpade povprečno 45 učencev, torej za 2 manj kot lani.

V šolo se ni vpisalo v preteklem letu: zaradi duševne nesposobnosti 251 otrok (143 m. + 108 ž.), zaradi telesne nesposobnosti 607 otrok (276 m. + 331 ž.), zaradi nalezljivih bolezni 42 otrok (18 m. + 24 ž.), zaradi prevelike oddaljenosti 7 otrok (4 m. + 3 ž.). Skupaj 907 otrok (441 m. + 466 ž.).

Preteklo šolsko leto ni izdelalo 18,8 % vseh otrok, a z redom neprimerno iz vedenja je bilo redovanih 0,4 % vseh otrok.

Šolski obisk je znašal 88,1 %. Starši oziroma odgovorni redniki, ki v tem pogledu niso vršili svoje v zakonu predpisane dolžnosti, so bili v smislu predpisov opominjani ali klicani na odgovor. Kraljevska banska uprava je stavila ministrstvu med drugim predlog, da se izpremeni § 61. zakona o ljudskih šolah v tem smislu, da bo imel pravico kaznovanja sreski načelnik.

Šolsko delo in pouk.

Skoraj v vseh šolah se je pouk začel v zakonitem roku, le par šolam se je dovolil poznejši začetek zaradi nedovršenih adaptacijskih del pri šolskih posopjih.

Pouk se vrši vobče v skladu z zakonitim predpisi. Določila § 44. zakona o ljudskih šolah glede koncentracije pouka in samodelavnosti otrok so posamezni učitelji izvajali z večjim ali manjšim uspehom. Predpisane učne programe skušajo učitelji prilagoditi krajevnim razmeram in potrebam. Tudi v praktičnem delu na šolskem vrtu so se otroci iz višjih razredov vadili, prav tako tudi v poljedelstvu in gospodinjstvu. Ponekod so izvajali z veliko vneto tudi pogozdovanje golčav oziroma zasajevanje dreves.

Močno ovira redni in uspešni pouk veliko pomanjkanje primernih šolskih prostorov, dalje pomanjkanje učiteljstva, kakor tudi to, da niso vsi učenci zadostno preskrbljeni z učnimi knjigami in samoučili.

Iz gospodarskih razlogov se tudi ne izpopolnjuje povsod učiteljske in šolske knjižnice tako, kot bi bilo to želeli zaradi večjega učnega in vzgojnega napredka. Obstoječe knjižnice se pa tako učitelji kot učenci pridno poslužujejo.

O potrebnih ukrepih za izboljšanje vzgoje in pouka je učiteljstvo razpravljalo pri svojih rednih konferencah. To prizadevanje so s svoje strani podpirali tudi okrajni šolski nadzorniki in kraljevska banska uprava s svojimi navodili. V decembru 1938. je zboroval banovinski učiteljski svet (konferenca nadzornikov). Prosvetni oddelek je izdal več razpisov, s katerimi je skušal dvigniti raven naše ljudske šole. Posebej je z okrožnima razpisoma uredil vprašanje predčasne odpuščanja otrok iz šole in vprašanje šolskih olajšav v smislu zakonitih določil.

Druge okrožnice so poleg gospodarskih zadev obravnavale zlasti nadzorstvo učencev v šoli, državljansko vzgojo v narodno mešanih krajih, pospeševanje tujškega prometa, telovadna povelja v slovenščini, pismene na-

loge v ljudskih šolah, dnevnik šolskega dela, oblike učiteljstva i. dr.

Učiteljstvo se je ponekod z veliko vneto udeleževalo tudi v izvenšolskem prosvetnem delu. Tudi zadevno evidenco vodi prosvetni oddelek.

UČITELJSKI POKRET

Bližamo se zaključku prve faze našega delovnega programa

Ob izidu današnje »Prosvete«.

Ko smo pred leti izdelali naš maksimalni delovni načrt, smo se zavedali, da zahteva ta, poleg svoje zgodovinske utemeljenosti, pedagoške nujnosti in sociološke pogojenosti v naši razvojni zakonitosti, tudi še primerno količino optimizma, dobre volje in idealizma od vsakega, ki si načrt osvoji. Optimizma in volje do dela ni manjkalo, vsaj ne pri oni mali skupini pokretašev, ki se je zbrala okrog načrta v Mariborski delovni zajednici. Kljub temu pa smo šli na delo s pritaženo bojznostjo, da bo naša prizadevanja doletela ista usoda kot podobne predhodne akcije v učiteljskih vrstah. Ob priliki izida prve števe »Prosvete« smo čuli glasove, da so to »prvi koraki v svet naše slovenske istinitosti« in da »jim bodo sledili nadaljnji in polni pričakovanja zremo na njihovo požrtvovalno prizadevanje«. Ali so bila ta pričakovanja zama? Ali so naša prizadevanja razočarala?

Vsa naša dosedanja raziskavanja so šla za tem, da poiščemo — v skladu z izdelanim načrtom — one bitne elemente, ki nesporno vplivajo na telesni razvoj in duševno stanje naše mladine. S sukcesivnim izvajanjem našega delovnega načrta smo se približali zaključku naše prve faze, t. j. kako vplivajo socialne in ekonomske prilike na telesno rast slovenskega otroka. V ta namen smo se poslužili anketnega sistema o stanovanjskih prilikah, zaposlenosti, obleki, prehrani in to v zvezi s socialno-ekonomskim izvorom mladine. Z današnjo »Prosveto« pa objavljamo rezultate o telesnem stanju te mladine in resumiramo naša dosedanja dognanja v pogledu telesne zaostalosti.

Zavedamo se, da je tu, kakor pri vsem našem dosedanjem delu, še marsikaj pomanjkljivega in ne dokončno dognanega, kar bo morda temu ali onemu kamen spotike, vendar bo pa moral priznati vsakdo, ki objektivno motri in sledi našemu delu, da smo položili osnove za spoznavanje in razumevanje slovenskega otroka. Orali smo ledino in zato nismo mogli preko pogrešk. Ker smo pa šli za tem, da dobi naše delo objektivno vrednost, smo vedno sproti odkrito priznavali in opozarjali na pomanjkljivosti, ki so se nam pokazale tekom raziskavanja in tekom obdelave materiala. Tako smo to storili tudi v sedanjih »Prosvetah«.

Pri našem dosedanjem delu mnoge moti dejstvo, da se poslužujemo v veliki meri statističnih podatkov in smo jim vsled tega presuhoparni in predolgočasni. No, tem ni pomoči, ker ne delamo za razvedrilno in zabavo. Zavedamo se namreč, da predvsem statistični podatki nudijo taka konkretna dejstva, na osnovi katerih moremo delati konkretne analize, ki so nam predvsem potrebne in ker šele statistični podatki zamorejo v sodbah znižati zmotni koeficient. Vsi oni tovarišice, ki jim ni usoda naše mladine prazna beseda, so pa ostali hladni in nezainteresirani ob našem delu in prizadevanju, pa prav gotovo ne bodo mogli ostati ravnodušni ob izidu sedanje »Prosvete«. Pogled v dosedaj izvršeno delo, predvsem pa zadnji rezultati o telesnem stanju, bodo nujno silili vsakogar, ki je količikar zainteresiran na stanju in razvoju slovenske mladine (in to je v prvi vrsti učitelj), da bo na osnovi dobljenih rezultatov nadaljeval z raziskavanji in tako skušal spoznavati in ra-

Vsi nadzorni organi so podrejeni učiteljskemu redno nadzorovali. Žal so šolski nadzorniki vobče preveč obremenjeni s pisarniškimi delom in se zato ne morejo v izdatnejši meri posvetiti didaktičnemu in pedagoškemu vodstvu. (Se nadaljuje.)

zumevati mladino, ki spada v njegovo neposredno interesno področje. Dosedanje naše delo mu bo prihranilo mnogo truda in olajšalo njegova stremjenja. Zakaj?

1. V naših dosedanjih izkušnjah dobi preizkušeno metodo dela.

2. Pred seboj ima skalo za poprečno normalnost našega slovenskega otroka in tako ne bo več navezan na primerjavo s tujimi skali, kakor se je to do sedaj dogajalo.

3. Izvedena je točna klasifikacija socialno-ekonomskih kategorij, iz katerih prihajajo naši šolski otroci.

Na osnovi tega bo brez večjega truda dano posamezniku, da bo dobil točnejšo sliko o učencih svojega oddelka. Nič manj kot posamezniki pa bodo imela priliko sreske učiteljske družstva izpolniti svoj interni delovni program. Ta izpolnitev naj bi slonela na sledečih smernicah:

1. Vsako sresko društvo naj bi preiskalo na svojem področju telesno stanje šolske mladine. Dobljene podatke naj potem klasificira na osnovi naše skale za poprečno normalnost.

2. Dobljene rezultate je za tem primerjati z dobljenimi rezultati drugih društev, ki imajo po svoji socialni strukturi in gospodarskem sestavu drugačne pogoje življenja in razvoja; n. pr. dobljene rezultate v čisto agrarnem delovnem področju z dobljenimi rezultati v industrijskih ali mestnih predelih.

3. Vsaj za učence, ki se izkažejo kot podnormalno razviti (atipi) je treba poiskati vzroke njihove telesne zaostalosti. Tu je treba poleg bioloških vzrokov upoštevati predvsem sociološke (stanovanje, prehrana, zaposlitev, obleka itd.).

Klic po aktivizaciji članstva je v začetku šolskega leta marsikakemu društvenemu odboru prizadeval mnogo skrbi. Mnoga sreska družstva si niso bila na jasnem, kako naj izvedejo to aktivizacijo, niso si bila na jasnem, kaj naj vstavijo v svoj interni društveni delovni načrt, da bi pritegnili k čim aktivnejšemu sodelovanju večino članstva. Na predsedniškem zboru dne 5. novembra preteklega leta je bilo izraženo mnenje, naj odbori sreskih društev temeljito zaposlijo članstvo s študijem krajevnih razmer, češ, na osnovi zbrane gradiva bo lahko zbrati principe, na katerih naj sloni delo slovenskega učitelja v šoli in izven nje. Že na prvih sejah odborov sreskih društev naj bi obravnavali to vprašanje. Predlog je bil z odobravanjem in soglasno sprejet. Kakor je razvidno iz društvenih poročil, so mnogi odbori o tem razpravljali in mnogi tudi spriči težkoč in nerazumevanja članstva klonili, to pa po večini vsled tega, ker odbor ni stavljal jasnih, točno opredeljenih in ne pretežkih nalog. Ali se ne nudi sedaj tem odborom prilika, da vstavijo v svoj program delo, ki mora zanimati slehernega učitelja in ki je izvedljivo brez večjega truda in brez večjih težkoč? To pa ni le priporočljivo, temveč v sedanjih dobi nujno. Zakaj?

Prej ali slej bo morala dobiti slovenska šola realnejše, v naših prilikah in razmerah zakoreninjene temelje. Da bodo ti temelji zdravi in ne zidani na pesku, bodo morali — poleg ostalega — temeljiti na naših lastnih pedoloških dognanjih, bodo morali odgovar-

V mislih, kdo bi nam še kaj dobrega napisal za našo matico, sva se nato odpravila proti Pedag. centrali. Z ulic se odvažali visoke kupe umazanega snega.

Albert Žerjav.

Zborovanje sredi zime

Zivo srebro pada v toplomerih. Poročila javljajo, da je tudi v drugih krajih že 25 stopinj pod ničlo. Huuu!... Takega sibirskega mraza nismo imeli že polnih deset let!

Na nedavni odborovi seji smo sklenili, da bomo imeli zimsko zborovanje v soboto 17. februarja. Bili smo v dobri veri, da bo v sredini februarja že mraz popustil. Zdaj pa je narobe: mraz spet rogovili.

Črnogledneži in premraženci nas plaše, da bo slaba udeležba. Vse kaže, da bo res tako, vendar je sklicano zborovanje težko odpovedati. Tovariši iz doline bi obvestila že še dobili pravočasno. Mnogižica tovarišev in tovarišice pa službuje po hribih, kjer imajo na teden le trikratno dostavo. Stopim še na pošto in vprašam, če bi se dalo sporočiti oddaljenjšim šolam, da prelagamo zborovanje na ugodnejše vreme.

Pa odkima poštni starešina: mraz ovira tudi pismosko dostavo, nekateri selski pismo-noše ne morejo dostavljati pošte pravočasno v hribe zaradi preostrega mraza in nerazgajenih poti.

Pa ostanemo pri prvotnem terminu. Kar bo, pa bo!

Že dan pred zborovanjem srečam tovarišico, ki hiti iz hribovske vasi v dolino do železnice.

»Kar peš?«, jo pobaram.

»Promet s sanmi je ustavljen. Včeraj je poskušal naš g. župnik, da pride na sanch v

dolino. Trikrat so se sani prevrnile v zame-tih!«, pojasnjuje tovarišica.

»Kakšna je bila pot?«, jo vprašujem nadalje.

»Tri ure sem tokla skozi zamete in se borila s snegom in burjo!«

Korajžna ste in vredna pohvale, ji rečem in sem ponosen nanjo. Že v dolino je gazila tri ure; navkreber, ko se bo vračala domov, bo pot še daljša.

Naslednji dan se zbiramo v ljubljanski dvorani, kjer so še spominčki na nedavno pustošenje: ves strop je preprežen s pisanim papirjem in živopisane krogle se pozibavajo, kadar vstopi nov tovariš ali tovarišica. Dvorana je zaradi hudega mraza le slabo segreta.

V času pred začetkom ugrabimo to in ono. Dospe tovariš, ki službuje v krajih, kjer se je kopal sam Valvazor.

»Janez, pozdravljen! in si seževa v roke s tovarišem, ki sva skupaj drgnila še študentovske klope. »Za trdno sem bil uverjen, da te zima ne bo pustila z doma.«

— »Nisem tak strahopetec. Vsa leta do-slej sem zamudil samo eno zborovanje. Ta-krat pa je padlo snega do trebuha. Poskušal sem skozi sveže zapadli sneg, pa sem se mo-ral vrniti domov. Zdaj pa nisem odnehal!«

— »No, in kako si stopal danes?«

— »Že ob štirih jutraj sem šel peš na pot. Do kolodvora imam deset kilometrov, pa sem jih pretekel v pet četrh ure, tako me je mraz priganjal. Ves prepoten sem prišel še prehitro na kolodvor.«

— »Tudi ti, dragi Janez, zaslužiš pohvalo!«

Menili smo, da nas bo na zboru le kakih dvajset, pa število od trenutka do trenutka narašča. Ko dospe še poslednji vlak z zamudo, nas je preko 60. Kdo bi ne bil ponosen na tako korajžno četo!

Zakonski par s hribov pove: »Zborova-nja so nam edina uteha in prilika, da pride-

mo v krog tovarišev in prijateljev, in ob taki priliki tudi kaj prinesemo domov. V hribih ne dobimo vsega, pa tudi kar je na razpolago, je precej dražje, kakor v mestu.«

»Evo pisma?«, mlada tovarišica mi stisne v roke list. »Od kolegice s šole.«

Opravičilo. Komaj leto dni poročena to-varišica — mož pa službuje na drugem kon-cu — se oprošča, da ne more z doma. Ne more pustiti sinka: — »malega hribovčeka«, kakor ga naziva srečna mati, — samega do-ma. Da, doslej je bilo drugače. Na noge je nataknila gozdarice, preko ramen si je poteg-nila nahrbtnik, pa je bila naréd!

Zdaj, ko ima pri sebi otroka, je težje in prosi odpuščanja že v naprej, če jo bo kdaj manjkalo na zborovanjih.

Ob udeležbi, kakor je ni nihče pričako-val, začnemo zborovanje.

Ure dolgo razpravljamo, kako naj dvig-nemo naše šolstvo, kako naj pomagamo pri napredku naše Domovine.

Križajo se predlogi, krešejo se misli.

Ugrabimo, kako bi nabrali čim več za revno obmejno dečo.

Razgovor se vrta o tem in onem. Dnevni red je pisan in bogat.

Ob koncu se oglasi še tovariš novinec, ki je to pot prvič v stanovskem zboru.

Takole nekako se opravičuje, da je šele zdaj, sredi zime, prišel prvič v naše vrste. Poučuje na hribu, ki je 985 metrov visok. — Dobro uro hoda daleč mu drugje isto tako tovariš novinec. Namerjala sta že na jesen-sko zborovanje, pa je začelo deževati. Tedaj nista mogla s hribov, ker nista imela niti... dežnika.

Zdaj, ob tolikšnih zametih in visokem snegu je šlo lažje, ker je pridrsal v dolino na smučeh.

Mladi mož stavlja nekaj pametnih, pre-udarnih navodil, kako meni on sam o tem in

onem. Ve, da mu je mesto le med organiziranimi tovariši. V prijetnem trboveljskem na-rečju drobi pogumni tovariš: »Doma sem s knapovskih krajev, kjer vsakdo ve, da je le v skupnosti moč. Prav zato mi je nekaj narekovalo, da moram v stanovske vrste, čeprav me ni nihče vabil naj pridem. Zatorej, opro-stite, če sem stal tu.«

Glasno pohvalo žanje vrli mladenič. Za njim se oglašajo še drugi, zbor postaja živ-vahen in številni načrti, sklepi in pojasnila kažejo, da se nismo zbrali zaman iz vseh ve-trov in krajev.

Res, lepo, bogato zborovanje, čeprav sredi najhujše zime! Potem pregledujemo nav-zočnostno listo in jo primerjamo s članskim imenikom. No, tistega, ki smo zanj skozi leto dni vodili zaščitno akcijo, ga ni! Tudi takih ni, ki so blizu železnice. Le en sam skok imajo do vlaka. Tega ni, onega ni. Niti za opravi-čilo ni našel trenutka časa.

Ob prebiranju liste nergajo ostali tova-riši odborniki. Ta bi lahko prišel, pa oni tudi! Branim jih, izgovarjam na mraz in druge težave.

Tistim posameznikom, ki so ostali do-ma, pa bi lahko prišli na zbor, pa jih ni bilo, naj bo odpuščeno zaradi onih pogumnih in podjetnih deseteric, ki se niso ustrašile ne mraza ne burje, ne drugih težav.

Le v skupnosti je moč, in v samozataje-vanju je volja. Moč brez volje ne pomaga nič.

Čas je pa tak, da zahteva volje in moči. Posameznik, ki ne čuti opore ostalih, kmalu omaga. Zgodbo o Svetopolkovih palčicah, po-vezanih v butaro, poznamo vsi. Poznamo jo in pripovedujemo o njej deci v naših učilni-cah.

Naj velja ta nauk tudi za nas: povežimo se v krepke butare!

J. Z.

jati zahtevam in potrebam naše mladine. Ko se bodo postavljali ti temelji, bo moralo tudi učiteljstvo povedati svoje mnenje. Ali naj to mnenje sloni samo na opazovanju in opisovanju? Samo opazovanje nudi preveč dvomljivo sliko, zato bo moralo učiteljstvo iskati trdnješe opore, opore, ki bo temeljila na eksaktnostih in objektivnejših dognanjih. Kako naj n. pr. učiteljstvo stavi zahteve in predloge v pogledu šolsko - zdravniške in socialno - medicinske zaštite naše mladine, ako nima za to na razpolago konkretnega materiala? Kako naj podpre druge težnje in zahteve v pogledu prenosne šole in pouka, ako nima za to dokazilnih argumentov? Kako bo tedaj organizacija stavila svoje predloge, ako bodo društvene edinice odpovedale?

Taka in slična vprašanja vstajajo pred nami vselej, kadar stojimo pred vprašanjem organizacijske in pedagoške prenosne naše

šole. Lahko smo postavljeni že v kratkem pred nove naloge. Ali se naj šole tedaj lotimo dela, ki bi moralo biti že opravljeno? Ali naj tudi tedaj — kakor navadno v naši zgodovini — hitimo v tujino po vzore in ideale? In v to bomo prisiljeni, če pravočasno ne bomo spoznali lastne potrebe in lastne naloge!

Učiteljski pokret je pokazal pot in doprinesel žrtve, da olajša delo tudi ostalim. Spričo storjenega dela je vsaka skepsa odveč in se vsako licemersko spotikanje ob naša prizadevanja razblini v puhlo natolcevanje, zato smo prepričani, da se bo v bodoče krog naših sodelavcev podvojil, potrojil. Pa ne le posamezniki, temveč tudi učiteljska društva so poklicana, da sledijo našemu delu in da doprinesejo svoj delež h končnemu cilju. Čas hiti, odgovornost pred zgodovino in pred mladino pa nam narekuje, da nas ne prehitijo!

M. M.

Splošne vesti

— »Popotnik« št. 5-6. Prihodnja dvojna številka se bavi s teorijo in prakso više organizirane in poskusne šole ter bo kot taka zelo zanimiv doprinos k spoznavanju slovenskega šolstva. Važne izjave podajajo nekateri učitelji nekdanjih neoficielnih poskusnih razredov, n. pr. Jurančič, Kavčič, Kontler, Pribovec, Vranc, Žerjav i. dr. Številka izide — zaradi tehničnih ovir — prihodnji teden, na kar se čitatelji opozarjajo.

Prazna učiteljska mesta

V Mežici je prazno eno mesto za učitelja.

V Slovenski Bistrici sta prazni dve mesti za dva učitelja in to na deški ljudski šoli.

V Kozjem dve mesti (1 upraviteljsko); v Pilštajnu eno mesto; v Dobju eno mesto; v Podsvetju mesto upravitelja; v št. Vidu pri Planini eno mesto; v Polju eno mesto.

Osebnostne zadeve

— i Praktični učiteljski izpiti so bili od 8. do 16. t. m. pred državnim izpitnim odborom na drž. učiteljski v Ljubljani. Izpit so napravili naslednji učitelji pripravniki (-ce): Novak Pavlina, Rojic Vida, Bajt Karel, Gogala Marija, Kopčavar Anton, Koprivc Valerija, Malnar Vera, Mitterhammer Ilza, Pipan Kristina, Schaubach Lea, Volc Ivana, Detela Marija, Fabiani Marija, Grašič Ivan, Kiefer Doroteja, Močnik Ljudmila, Pevec Ljudevit, Trobec Ida r. Lomšek.

— i Napredovali so v VIII. pol. skupino: Gradišar Angela, St. Jurij (Litija); Križman Franc, Stara cesta (Ljutomer); Medveš Anton, Čatež (Brežice); Prelog Bogomila, Gor. Rad-

gona (Ljutomer); Vidmar Matilda, Laze (Novo mesto); Ašič Ivana, Hoče (Maribor desni breg); Martelanc Rozalija, Novo mesto.

— i Napredovali so v VII. pol. skupino: Jaut Radovan, St. Jurij (Maribor - levi breg); Krulc Angela, Laporje (Maribor - desni breg); Hrast Oskar, Bukovšica (Škofja Loka); Droč Anton, Laško; Poberaj Viktorija, Šmartno ob Dreti (Gornji grad); Sovrč Roza, Domžale (Kamnik); Pirjevec Marija, Loče (Konjice); Miklavc Franc, Makole (Maribor - desni breg); Stibler Ivan, St. Jurij v Slov. goricah; Erzen Marica, Begunje (Logatec); Kemperle Ljudmila, Sv. Jurij (Murska Sobota); Sabo Ana, Srednja Bistrica (Lendava); Voglar Vlado, Sv. Kunigunda (Konjice); Vodopivec Bogomir, Ljubljana; Križnič Josip, Sv. Trojica (Maribor - levi breg); Lapajne Janez, Beltinci (Lendava); Lang Hilda, Prevalje (Dravograd); Dolinar Jožica, Radeče (Krško).

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

— pev. Obvestilo. Članstvo UPZ obveščamo, da sta odpadla nastopa v Škofji Loki in Šoštanj in da se bo vršil prihodnji pevski tečaj 19. 20. in 21. aprila t. l. v Trbovljah, ko bo »Slavček« praznoval desetletnico svojega obstoja. UPZ bo nastopil na njegovem slavnostnem koncertu z nekaj skladbami, nastopil bo pa tudi na velikem zborovanju, ki ga je sklical za to slavnostno priložnost pet srečnih društev. Kakor je članstvo zbora znano, bo imel tov. šuligoj tudi praktično predavanje o delu v mladinskem zboru. V prostem času si bo članstvo lahko ogledalo rudnik, elektrarno in druge zanimivosti. Podrobnosti o pevskem tečaju v Trbovljah bo prejelo članstvo zbora v posebni okrožnici, vendar ga prosimo že danes, da uredi svoje šolsko in izvenšolsko delo tako, da se bo lahko polnoštevilno udeležilo tega zanimivega in poučnega pevskega tečaja v Trbovljah. — Tajništvo.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveči in JUU

— i Naša boleča točka je naslov uvodnika v »Slovenec« od 17. febr., iz katerega posnemamo sledeče ugotovitve: Liberalna šola, ki je iz vere napravila goli učni predmet, dočim je duh in smer vsega ostalega pouka v znaku verske brezbrzičnosti ali nevtralnosti, je v sto in petdesetih letih, odkar vlada v Evropi, postala malik, ki se ga ne sme dotakniti, če ne čiš biti ožigosan kot nazadnjak. Toda čas naglo hiti in ruši, kar ni več godno pravemu življenju, brez ozira na ostarele nazore. In tako je tudi liberalna šola danes v zadnjih izdihljajih — le žal, da naši odločilni državni šolski činitelji tega nočejo razumeti in šolo krpajo po primeru stare obleke z zaplatami raznih »reform«, ki je ne morejo obnoviti. — Zastopniki slovenskega ljudstva v banovinskem svetu so splošno tožili, kako naša šola vzgoja sploh zanemarja. To je splošni znak liberalne šole povsod. — Šola je torej treba predvsem prenosovati s tem, da jo postavimo na edini trdni temelj krščanske narodove vere in krepke pravstvenosti ter duševne kulture. Pouk mora biti temu v celoti podrejen, ker more le v tej preinjenosti z versko in pravstveno idejo prinesiti resnične in koristne sadove za življenje in za narodno občestvo. Šola ne more in ne sme biti indiferentna ali nevtralna nasproti najvišjim vzorom in smericam narodovega in človečanskega življenja in zaradi tega tudi ne sme biti odtegnjena vplivu največje vzgojevalke evropske in naše narodne kulture, krščanske Cerkve. — Osnovna reforma našega šolstva je eno najbolj učinkovitih orodij duha, s katerimi je mogoče uspešno zajeziti in končno premagati nazore, ki hočejo sodobno družbo razrušiti.

— i Prosveta — naša skrb je v »Slovenec« 15. februarja naslov poročila o zasedanju banskega sveta, v katerem poroča med drugim tudi sledeče: Član b. sv. Marko Novak (Šoštanj) je govoril o učiteljih na ljudskih šolah, za katere je dejal, da že davno niso več takšni, kakor bi morali biti. Sedanje učiteljstvo, razen nekaj častnih izjem, ne čuti z narodom in tudi ne sodeluje v njegovih organizacijah. V njegovem okolišju je trideset učiteljev, od katerih se pa nihče ne udeležuje po naših društvi.

Član b. sv. Tovšak (Slovenj Gradec) je poudarjal, da naše ljudsko šolstvo še ni tako

dobro, kakor bi moralo biti. Primanjkuje učiteljev, ki bi bili povezani z narodom in ki bi sodelovali s starši, ki so jim zaupali svoje otroke. Podoželje potrebuje tudi javnih delavcev, katerih pa med današnjim učiteljstvom ne najde.

Član banskega sveta Šerbinek (Maribor) je opozoril na revščino v naših obmejnih krajih. Otroci hodijo v šolo v raztrganih in slabih oblekah, dočim je na drugi strani meje videti vsaj navidežno blagostanje. Priporočil je, naj bi tudi pri nas oblasti ukrenile potrebno, da bi revni otroci v obmejnih krajih dobili boljše oblačila.

Član b. sv. Zorenč (Šmarje pri Jelšah) je ugotovil, da naša ljudskošolska vzgoja že davno ni več izrazito krščanska, česar je v največji meri krivo današnje učiteljstvo. Dalje je predlagal, naj se prihranki v preračunih šolskih odborov ne črtajo, kakor doslej, ampak naj se dovoli odborom razpolaganje s tem prihrankom v bodočih preračunih. Prosil je tudi, naj bi se njegov okraj razdelil v dva šolska okraja.

Član b. sv. Prelog (Ptuj) je opozarjal na prehitro izmenjavanje šolskih knjig po raznih šolah. Nato je predlagal obširno resolucijo, ki zahteva med drugim, da se kmečke fante in dekleta med 18. in 20. letom ustanove obvezni tečaji, v katerih se bodo izobraževali v kmetijstvu in drugih potrebnih stvarih, dalje da se šolske denarne kazni stekajo v banovinski fond, ne pa v centralni fond v Beogradu, da centralni fond vrne denar, ki se je stekal vanj 20 let iz Slovenije in iz tega denarja naj se grade nova šolska poslopja, naj se poenostavi šolska administracija itd.

Član b. sv. Sadravec (Ormož) se je zahvalil banski upravi za podporo za njihov prosvetni dom, opozoril na važnost Katoliške akcije v podoželju in je slednjič plediral za to, naj bi se omožene učiteljice odpustile iz službe, s čemer bi bilo mogoče zaposliti mnogo brezposelnih učiteljskih kandidatov.

Član b. sv. Umnik (Kranj) je naglašal potrebo graditve novih ljudskih šol v kranjskem okraju. Industrija raste in z njo raste tudi potreba novih šol. Naj bi se oskrbelo za brezposelnost posojila v to svrhu.

Član b. sv. Kolman (Maribor desni breg) je govoril o potrebi dobrega učiteljstva

na podoželju, za stalnost šolskih knjig, za večje sodelovanje šol pri pogozdovanju itd. — Prosil je, naj bi imela vsja šolska oblast letos usmiljenje z občinami pri odmeri prispevkov za šole, ker so imele občine letos mnogo nepredvidenih izdatkov. Poudarjal je tudi potrebo obveznega kmetijsko-nadaljevalnega pouka za kmečke fante in dekleta.

Član b. sv. Planina (Škofja Loka). Da bi bili mladi učitelji, ki prihajajo v podoželje, izobraženi tudi v kmetijskih stvarih, je predlagal, naj bi se ob počitnicah med njihovim študijem na učiteljski priredili zanj na deželi praktični kmetijski tečaji.

Za njim je govoril b. sv. g. Deželak (Laško), ki je poudaril, da učiteljstvo premalo čuti s podoželskim prebivalstvom. Zeli, da bi se dajale učiteljem na severni meji posebne nagrade.

B. sv. g. Kugovnik (Dravograd) poudarja, da je treba dvigniti obmejno šolstvo. Učiteljski in duhovski stan sta nositelja naše narodne kulture. Kjer ta dva stanova delata složno in z zaupanjem, tam je srecen ves okraj, nesreča pa tam, kjer tega ni. Pri učiteljstvu ponekod ne opazamo dovolj ljubezni do poklica. Govori o vlogi radia ob meji. Zeli večjih podpor za obmejno šolstvo, posebno za socialno akcijo tega šolstva. Tudi za prosvetne domove ob meji prosi večjih podpor.

B. sv. g. Kuder (Celje) prosi, da naj se uredi položaj učiteljskih pripravnikov, ki so bili zaradi izrednih razmer ovirani pri izvitih.

Mladinska mafica

— mm V 4. številki »Mladega Korotana« je izšla v ponatisku iz »Našega roda« Bevkova legenda »Marija v Landarski jami«, prav tako »Hokus pokus« in »Zgodba v slikah« od Ksenije Prunkove.

— mm V »Večerniku za mladino« se nadaljuje anketa mladine o Ingoličevih »Sirota«, ki so bile igrane v ptujskem gledališču. Igrica je vzbudila — kot kaže ta anketa — pri mladini veliko zanimanja. Pozornost je zbudila igrica tudi, ker je bila vsebina mladini znana z »Našega roda«.

— mm Za one, ki se zanimajo za realno snov v naših publikacijah, priporočamo v nakup sledeče knjige:

Kresnice IV., VI., VII., VIII. in IX. letnik, broš. po 4, vez. po 8 din.

Učiteljski pravnik

— § Vprašanje G. S. P. Letos je bil Strossmayerjev dan na nedeljo, dne 4. t. m. Na nekaterih šolah se je vršila proslava v soboto, 3. t. m., s pouka prostim dnevom, na drugih šolah so imeli ta dan reden pouk, a prva učna ura je bila posvečena spominu velikega vladike. Prosim za pojasnilo, katere šole so postopale prav?

Odgovor. Okrožnica kr. banske uprave VI. No. 18.747/5 1933., z dne 7. marca 1934. pravi: »Ako padeta praznika sv. Save (27. jan.) in Strossmayerjev dan (4. febr.), ki sta po okrožnici IV. No. 671/2 pouka prosta, na nedeljo, se izvrši proslava zadnje učno uro v soboto.«

— § Vprašanje R. B. iz R. Ali je zdravnik upravičen računati honorar in koliko, ker je ugotovil, da bolnik ni sposoben za službo? Ali je upravičen še posebej računati zdravniško izpričevalo in koliko ter vrhu tega še zahtevati kolek za din 20.—? Bolniku je zapisal 7 dni bolniškega dopusta. V smislu pravilnika Min. prosv. z dne 29. sept. 1937., čl. 7., zdravnik nima pravice do honorarja.

Odgovor. Čl. 7. pravilnika govori o komisijskem zdravniškem pregledu in ne o navadnem zdravniškem obisku. Ako drž. uslužbenec kliče zdravnika za ugotovitev zdravstvenega stanja, mu je dolžan plačati honorar in prav tako za izstavo izpričevala, ki pa je takse prosto.

V primeru akutne bolezni ni treba položiti zdravniškega izpričevala, temveč zadošča, da napiše zdravnik na receptu, koliko časa bo bolnik navezan na posteljo — sobo.

Šolski radio

— r Torek, 27. februarja: Severna Bolgarija; g. Vekoslav Bučar.

— r Petek, 1. marca: Po ledenomorski cesti v tečajno noč; g. Viktor Pirnat. — Edina cesta na svetu do Severnega ledenega morja vodi skozi finko Laponsko, sedanjem torišču strašnih bojov. Da bo predavanju mogoče uspešno slediti, naj bi učiteljstvo ob pomankanju primerne zemljevide narisalo na tablo severno finko od 65. vzporednika na vzgled do Severnega ledenega morja z obrobimi pokrajinami. Od končne železniške postaje Rovaniemi ob severnem povratniku teče cesta do Petsamskega zaliva. Na skici naj bo sta tudi sosednje norveške pristanišče Kirkenes ter onstran ruske meje murmanska železnica. Za ponazoritev so potrebne slike Laponev, severnih jelenov, tulnov in tečajne svetlobe. Predhodno naj se učencem razloži vzrok in potek svetlobnih sprememb v polarnih deželah.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 25. februarja, predaval ob 17. uri g. inž. Matičič Anton: Pogled v kurnik in okrog njega.

— i V poročilu o zasedanju banskega sveta prinaša »Jutro« od 15. februarja tudi sledečo ugotovitev: Podoželski govorniki so očitali učiteljstvu, da nima smisla za prave potrebe ljudstva v duhu krščanske kulture, ter zahtevali večje podpiranje katoliških prosvetnih organizacij, ki so jih označevali kot edine protikomunistične trdnjave na deželi. Učiteljstvo in učiteljice naj se po možnosti vzgajajo v konviktih pod duhovniškim vodstvom.

— i Naša šola in naše učiteljstvo je naslov razprave v »Domoljub« od 14. februarja, ki pravi med drugim: »Prepričali smo se že, da naša šola ni prava, da ne rodi pravih sadov, da sadovi v primeri z ogromnimi stroški, ki jih od ljudstva zahteva, nikakor niso zadovoljivi. — Prav govori, modri Slomšek. Toda kaj bi ti rekel, če bi danes videl naše šole in naše — učiteljstvo! — Saj so bile ob Slomškovem času pri nas vse šole verske in vsi učitelji verni, Slomšek je umrl l. 1862., liberalna šola pa je bila vpeljana v Avstrijo šele l. 1869. Zato Slomšek bolj graja starše, ki šole ne podpirajo, kakor pa šole same. A kaj bi rekel danes?! — Kako dober nos pa je imel župnik Stefan Rajh, ki je naprej slutil, kaj nam bo moderna šola prinesla! Brati in pisati bodo ljudje znali, moliti pa pozabili. — Kako resnično! Otroci se uče vsega mogočega, le ubogati in Bogu lepo služiti ne. Mladina se bo prišla hudih navad. Prirasli nam bodo posvetni, razpuščeni (razuzdani) modrijani, pa tudi slabi kristjani, ki se ne bodo Boga bali pa tudi svoje gosposke ne spoštovali (liberalci, socialisti, komunisti)«.

Pipan: Kako smo delali radio, br. 4, vez. 8 din. Skulj: Vrtinaričice, broš. 4, vez. 8 din. Kmetovar: Lovci na mikrobe, broš. 4, vez. 8 din. Kardelj: Potovanje skozi čas, br. 4, vez. 8 din. Dr. Andrejka: Po lepi Sloveniji, broš. 4 din, vez. 8 din. Hudales: Postelja gospoda Fibriha, broš. 4, vez. 8 din. Ravljen: Šimej iz Roža, broš. 4, vez. 8 din. Hudales: Zgodbe o bombažu, br. 4, vez. 8 din. Klemenčič: Iz starih in novih časov, broš. 4, vez. 8 din. Dr. Čermelj: Nikola Tesla, broš. 20 din, vez. v polpl. 24 din, vez. v celo platno 28 din. — mm Šolska upraviteljstva in poverjenike, ki so naročili, oziroma obdržali »Dedka Miho« in druge naše publikacije, a jih niso še plačali, prosimo, da to čimprej store.

Stanovska organizacija JUU Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V ORMOŽU bo zborovalo v soboto, 2. marca, ob 9. uri v Ormožu. Predaval bo sreski šumarski referent v Mariboru o pospeševanju gozdarstva po učiteljstvu. Pridite, da vidimo, kdo je z nami in kdo je proti nam. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo zborovalo v sredo, 28. februarja ob pol 9. uri v telovadnici šole na Grabnu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje tov. Kobilce: »Otrokovo okolje« in poročila o pedagoških novostih.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V LITJI javlja, da bo skupna hospitacija na bežigradski poskusni šoli 16. marca 1940. ob 8. uri zjutraj za vse one, ki so se prijavili na posebno polo na zboru 17. t. m. (v Ljubljani). Prijave so s tem zaključene. — Predsedstvo.

Poročila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO BREŽICE je zborovalo dne 10. februarja 1940. v ljudski šoli v Brežicah.

Navzočih je bilo 40 članov. Predsednik je po otvoritvi v svojem situacijskem poročilu posebno poudaril delo akcijskega odbora za zvišanje prejemkov državnih nameščencev in poudaril, da učiteljska organizacija s svojo iniciativnostjo ne bo imela nemalo zaslug, če ta akcija uspe. Organiziranemu članstvu pa bo v posebno zadoščenje, da bodo teh poviškov deležni tudi oni tovariši (-ce), ki stojijo izven vrst naše organizacije. Članstvo bo moralo biti budno na straži ob dogodkih, ki se bodo še razvijali v bodoče, da jih ti pretresljaji ne bodo našli neprivrženimi.

Obpravnavali so se nato predlogi za finančni zakon, ki jih je sestavila sekcija, in je članstvo z zadovoljstvom ugotovilo, da ima sekcija v evidenci vse težnje učiteljstva in šolstva, ki bi naj bile vnešene v novi finančni zakon.

Po predsednikovih poročilih je tov. Menecj v svojem jednatem referatu »O delu učiteljskega pokreta v zvezi z nalogami slovenskega šolstva« podal smernice za to delo, ki bi si jih naj posebno članstvo v našem srezu osvojilo ter pomagalo pokretu v njegovem prizadevanju. Za svoje poročilo je žel predavatelj toplo priznanje.

Določilo se je, da se vrši prihodnje zborovanje skupno s sosednjimi društvi v aprilu v Trbovljah.

Ivanuš R., preds. Rozin-Tomše R., tajnica.

— t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjižarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.